

МОТИВАЦІЙНИЙ ЛИСТ

Шановні Члени журі,

Тема мого дослідницького проекту: «Організація допомоги біженцям на території Єлисаветградського повіту під час Першої світової війни».

Для мене початок ХХ століття - один із найважливіших, найгероїчніших, але водночас і трохи сумний період в українській історії, який я досліджую вже не перший рік. Завдяки своєму вчителю історії, Бібік Наталії Станіславівні, я з 9 класу долучилася до дослідницької роботи в рамках МАНУМ, вивчаю історію Великої війни. Її найбільш трагічною сторінкою став біженський рух. Ця проблема – широка. Перша світова війна, як всеохоплююче трагічне явище людства, 5,5 років тому відзначила свій столітній ювілей. Проте, як з'ясувалося, залишається малодослідженим періодом ХХ століття.

Біженство актуальне й для сучасної України, адже всі знають про події на Сході – війну з ворогом, який залишився незмінним з минулого століття. Певною мірою, російсько-українська війна для мене була сумною, але водночас далекою і я би сказала дещо абстрактною подією. Проте у минулому навчальному році до нашої школи прибув хлопець – біженець із Донецька, який розповів трагічні епізоди життя в окупації своєї родини, сусідів і знайомих. Назар тяжко переживає розпад сім'ї, бо тато залишився на окупованій території, а він з мамою змушений покинути рідну домівку, тікаючи від війни. І ця далека, як мені раніше здавалося війна, стала близькою та реальною.

Вивчаючи події Першої світової війни на уроках історії, ми працювали над проектом «Біженство як соціальне явище Великої війни». Тема захопила нас, але виявилось, що проблема біженців на території нашого краю майже не вивчалась. Саме тому я хотіла дізнатися, що ж діялося на теренах моєї малої батьківщини; коли, звідки прибули вигнанці та як їм допомагали місцеві жителі.

Щоб відшукати інформацію про біженство в Єлисаветградському повіті (так називався наш регіон до революції), я з керівником працювала в Кіровоградському обласному державному архіві. Робота з архівними матеріалами була надзвичайно цікавою та захопливою, адже мені випала нагода доторкнутися до сторінок, які зберігають у собі столітню, нерозкриту донині історію людей, що постраждали від війни й були змушені покинути свої домівки. Багато документів жодного разу не переглядали дослідники, я була першою, хто взяв їх до рук та почав вивчати. Мене вразила інформація, про величезну кількість біженців, що шукали притулку в Єлисаветграді. Люди переселялися цілими національними групами (власне, це й визначило напрям нашого дослідження – етнічні комітети). Внаслідок громадської ініціативи було створену мережу провідних польських, сербських та єврейських національних комітетів.

Мене зацікавило, як вирішувалася доля постраждалих внаслідок воєнних дій в інших країнах, тому опрацювала дослідження зарубіжних істориків та інтернет-ресурси про проблеми біженства. Переважно це були праці австрійських, польських, угорських, чеських істориків.

У державному архіві збереглися матеріали засідань міської думи, переписки між службами міської управи, періодичні видання. Вивчення періодики було найцікавішим, адже в ній висвітлювалися тогочасні події з різних сфер життя регіону,

що дозволило мені заглибитись і уявити загальну картину епохи, складного періоду, коли тисячі людей шукали притулку. Місцеві газети «Голос Юга» та «Елисаветградский день» містили в собі чимало свідчень про життя біженців на території нашого краю. Ми знайшли архіви, у яких зберігається переписка дворян та княгині Олени Петрівни Сербської з приводу допомоги біженцям-сербам. Архівні матеріали, документи, що вирішували долю цілих груп постраждалих, допомогли відтворити реальну картину біженства на теренах сучасної Кіровоградщини.

Ця робота дійсно важлива для мене, адже я побачила цю саму проблему й у сучасній Україні. Тепер ми маємо можливість провести чіткі паралелі між глобальною гуманітарною катастрофою 1914-1918 рр. та трагедією тисяч українців, позбавлених домівки і засобів існування на початку ХХІ століття. Окрім того, мене, як і більшість, цікавить історія свого краю, але вона недостатньо висвітлена у шкільній програмі, тому я сподіваюся, що ця робота в майбутньому допоможе моїм одноліткам дізнатися більше про минуле Кіровоградщини.

Працюючи над проєктом, я долучилась до наукової роботи і відчула смак дослідницького пошуку. Я не впевнена, що у майбутньому стану професійним істориком, проте на 100 % знаю, що історія України для мене більше ніж просто шкільний предмет. Сподіваюся, що мій дослідницький пошук започаткує написання нової сторінки історії Кіровоградщини, допоможе заповнити її недосліджені розділи та буде поширений серед людей, зацікавлених історією рідного краю.

З повагою

Вікторія Басараб